



Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma 2024-2025

Turun kaupunki

Kaupunkistrategia Turku 2030-luvulla

- Lisäämme hyvinvointia yhdessä kaupunkilaisten kanssa. Tarttumalla ajoissa yksinäisyyteen, mielen voimavarojen riittävyyteen, syrjäytymiseen ja muihin elämänlaatua heikentäviin ilmiöihin saavutamme isoja inhimillisiä ja taloudellisia hyötyjä. Turku on kaikkia turkulaisia varten.
- Panostamme hyvinvointia tukevaan ennaltaehkäisevään työhön ja toimimme tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen korjaavien palveluiden kanssa.



Kunnan lakisääteiset vastuut

- **Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)**
- Kuntien keskeisiä tehtäviä ovat päihdeolojen seuranta ja niistä tiedottaminen, tiedon tarjoaminen väestölle ja yksityisille henkilöille, osaamisen vahvistaminen, sekä kunnan eri hallinnonaloilla tehtävän ehkäisevän päihdetyön yhteensovittaminen muiden keskeisten toimijoiden kanssa.
- Kunnan vastuulla on edistää ehkäisevää päihdetyötä eri hallinnonaloilla.
- Turku on nimennyt ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan toimielimeksi, joka vastaa lakisääteisten ehkäisevän päihdetyön tehtävien järjestämisestä kunnassa.



Mitä on ehkäisevä päihdetyö?

- Osa terveyden ja hyvinvoinnin johtamisen kokonaisuutta sekä kunnan talouden ja toiminnan suunnittelua.
- Laaja-alaista, tavoitteellista ja kohderyhmien tarpeet huomioivaa.
- Perustuu paikallisen tilanteen seurantaan ja arviointiin sekä vuorovaikutukseen eri toimijoiden kesken. Siinä hyödynnetään tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin perustuvia menetelmiä.
- Toteutuu kaikkien ikäryhmien kohdalla, riskiryhmiä unohtamatta ja kuntalaisten osallisuudesta on huolehdittava esimerkiksi mahdollistamalla järjestöyhteistyö, hyödyntämällä kokemusasiantuntijuutta ja käyttämällä asukas- ja asiakasraateja.
- Kuntalaisten suojaavien tekijöiden vahvistamista ja riskitekijöiden ehkäisemistä.
- Ammattilaisten ammattitaidon vahvistaminen ehkäisevään päihdetyöhön liittyvissä teemoissa.



Miten lasten ja nuorten ehkäisevä päihdetyö eroaa yleisestä ehkäisevästä päihdetyöstä?

- Kasvatuksellinen ote korostuu
- Nuoria kohdataan suurissa määrin ja useilla eri foorumeilla
- Sosiaalisen vahvistamisen rooli on suuri
- Päihdeasenteisiin on mahdollista vaikuttaa varhaisessa vaiheessa
- Lainsäädäntö rajoittaa alaikäisten päihteiden käyttöä



Päihdekasvatuksen keskeisiä sisältöjä:

- Terveen kasvun tukeminen ja suojaavien tekijöiden vahvistaminen.
- Tiedon ja ymmärryksen lisääminen päihteistä, tupakka- ja nikotiinituotteista ja rahapelaamisesta, niiden riskeistä ja vaikutuksista sekä riippuvuuksien kehittymisestä.
- Näihin liittyvien **uskomusten ja kielteisen leiman purkaminen**.
- **Elämäntaitojen** harjoittelu sekä **arvoja** käsittelevä keskustelu.
- **Sosiaalisen paineensietokyvyn** opetteleminen.
- Päihteettömyyttä, savuttomuutta ja pelaamisen **riskien hallintaa tukevien toimintatapojen esille nostaminen ja niiden lisääminen**.
- **Vertaistoiminta ja osallisuus**.
- **Ongelmanratkaisukyvyyn, itsetunnon ja kriittisen ajattelun vahvistaminen**



Suojaavia tekijöitä lapsilla ja nuorilla:

- Luottamukselliset suhteet vanhempiin, laadukkaat varhaiskasvatus- ja perusopetuksen palvelut, ehkäisevää päihdetyötä sisältävä opintosuunnitelma, kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisy, vanhemmuuden tuki, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelut, seuratoiminta ja aikuisten antama esimerkki.
- Turvallinen ja virikkeinen asuinympäristö.
- Mielen hyvinvointia vahvistavat tekijät kuten hyvät tunnetaidot sekä omien voimavarojen ja vahvuuksien tunnistaminen.
- Vuorovaikutusosaaminen, sosiaaliset taidot ja osallisuuden kokemus.



Selvästi JEES! -projekti

- 01.04.2023 – 31.10.2025
- Selvästi JEES! -projekti luo uuden päihdekasvatusmallin Turun kaupungin perusopetuksen 5.–9. luokkalaisille.
- Perusopetuksen 5.–9. luokkalaisten lasten ja nuorten lisäksi kohderyhmää ovat heidän vanhempansa ja huoltajat sekä perusopetuksen koulujen henkilökunta ja nuorisopalveluiden työntekijät.
- Projektin pilottikouluja ovat Nummenpakan koulu (kaksi yksikköä), Katariinan koulu (kaksi yksikköä), Mikaelin koulu (neljä yksikköä), Topeliuksen koulu ja Pansion koulu.
- Tiivistä yhteistyötä tehdään niin Varhan kuin eri järjestötoimijoidenkin kanssa.



Selvästi JEES! -projektin tavoitteet

- **Kehitetään** yhdessä nuorten kanssa uusi päihdekasvatuksen malli. Malli sisältää ajantasaista tietoa, valmiita sisältöjä ja opetustunteja päihdekasvatuksen tueksi ammattilaisten käyttöön.
- Opettajat, oppilashuollon ja nuorisotyön ammattilaiset **perehdytetään** toteuttamaan päihdekasvatusta omassa työssään.
- Nuoret **osallistetaan** tuottamaan ideoita ja sisältöä ehkäisevään päihdetyöhön ja nuoret saavat faktatiedot päihteistä.
- Hankkeessa myös **lisätään vanhempien tietoisuutta** nuorten päihteidenkäytöstä ja tuetaan kasvatustalvalmiuksia.



Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma vuosille 2024-2025.

Turun Kaupunki



ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Kehitetään päihdekasvatusta peruskouluissa 5.-9. luokkalaisille. Yhtenäinen päihdetoimintamalli on kirjattuna kaikkien perusopetuksen koulujen opetussuunnitelmaan. Näin mahdollistetaan päihdekasvatus kaikille tämän ikäryhmän lapsille ja nuorille.	• Luodaan ja implementoidaan uusi toimintamalli kouluihin ja nuorisopalveluihin. • Pilottikouluissa mallinnetaan koulutuskokonaisuus, joka siirtyy koulujen käyttöön. • Koulutetaan perusopetuksen henkilökuntaa toteuttamaan päihdekasvatus-tunteja aiempaa yhtenäisemmin ja laajemmin. • Raportointimallin kehittäminen kouluihin.	Selvästi JEES!-projekti Nuorten rikollisuuden ja jengiytymisen ehkäiseminen-projekti Hyte-tiimi Kasvatus ja opetuspalvelut	• Suullinen ja kirjallinen palaute päihdekasvatuksen kokonaisuuksista sekä lapsilta/ nuorilta että ammattilaisilta. • Päihdetilannekysely • Kouluterveyskysely • Kyselyt pilottikoulujen rehtoreille ja muille avainhenkilöille • Päihdekasvatuksen toteutuminen suunnitelman mukaisesti.

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Oppilaitosyhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa vakiintuu.	• Turun kaupunki tarjoaa amk-opiskelijoille 5 op:n päihdekasvatusopintokokonaisuuden. • ”Päihdetietoa- ja taitoa”-tunnit 6.luokkalaisille jatkuvat täydentäen peruskouluihin vietävää päihdekasvatuskokonaisuutta. • Lisätään oppilaitosyhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa, jotta tuntityöskentelyä pystytään tarjoamaan vuosittain mahdollisimman moniin alakouluihin.	Selvästi JEES!-projekti Hyte-tiimi	• Päihdekasvatuskurssille osallistuvien amk-opiskelijoitten määrä. • Opiskelijoilta saatu kirjallinen ja suullinen palaute. • ”Päihdetietoa- ja taitoa”-tunneille osallistuneiden oppilaiden määrä suhteessa kokonaismäärään.

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Lapsille ja nuorille tarjotaan runsaasti mielen hyvinvoinnin osuuksia.	▪ Päihdekasvatukseen sisällytetään runsaasti mielen hyvinvoinnin sisältöjä. ▪ Projektit vievät tunnetaitojen harjoittelua 6-16-vuotiaille lapsille. ▪ Tuetaan paikallisten järjestötoimijoiden lapsille ja nuorille suunnattua mielen hyvinvointia edistävää toimintaa toimintavastustusten muodossa. ▪ Hyte-avustusten kehittäminen	Selvästi JEES!-projekti Nuorten häiriökäyttäytymisen projektit Hyte-tiimi	• Kouluterveyskyselyt • Lapsilta ja nuorilta kerätty kirjallinen ja suullinen palaute. • Kehitetään järjestöavustuksiin mittaristo, jolla kartoitetaan mielen hyvinvointia edistäviä tai ehkäisevän päihdetyön sisältöjä.

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Tarpeen mukaan tarjotaan myös ilmiölähtöistä päihdekasvatusta alueellisesti.	Vastataan yksittäisten koulujen tarpeisiin tarjoamalla räätälöityjä palveluja.	Selvästi JEEs!- projekti Yhteisöllisyyden kärkihanke	- Koulukohtainen palaute - Päihdetilannekysely
Kehitetään toisen asteen opiskelijoille ehkäisevän päihdetyön ja mielen hyvinvoinnin vahvistamista.	- Toiselle asteelle viedään tarvelähtöisesti tunnetaito-koulutukset opiskelijoille ja hyvinvoinnin koulutukset henkilökunnalle. - Kulttuurista 2.asteella pilotti	Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku Kulttuurin kärkihanke Turvallinen toinen aste- projekti	- Koulukohtainen palaute - Päihdetilannekysely - Kouluterveyskysely - Opiskelijoilta saatu palaute
Osallistetaan lapsia ja nuoria koulussa toteutettavan ehkäisevän mielen enterveys- ja päihdetyön suunnitteluun.	Lapset ja nuoret otetaan mukaan tuottamaan ideoita ja sisältöä ehkäisevään päihdetyöhön. Heiltä tulleita ideoita testataan käytännössä ja toimiviksi osoittautuvista kokonaisuuksista kehitetään päihdekasvatuksen malli.	Selvästi JEEs! – projekti	Koululaisilta kerätty suullinen ja kirjallinen palaute.

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Monikulttuuristen lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa huomioiminen hyvinvoinnin edistämässä.	• Osallistetaan eri yhteisöjen jäseniä kohtaamalla heitä heidän omissa toimintaympäristöissään. • Tapaamisia järjestetään erikseen nuorille ja heidän vanhemmilleen.	Nuorten häiriökäyttäytymisen projektit Selvästi JEES!-projekti	• Kouluterveyskysely • Osallistujilta kerätty suullinen palaute
Tuetaan vanhemmuutta, perheiden hyvinvointia ja lisätään vanhempien tietoisuutta lasten ja nuorten päihteiden käytöstä sekä tarjotaan työkaluja puheeksiottoon.	• Tuotetaan vanhemmille tietopaketti. Järjestetään vanhempain-iltoja- ja ryhmiä tarpeen mukaan. • Kulttuurin kutsuvieras -pilotti Varhan kanssa. • Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia vauvaperheille – video.	Selvästi JEES! – projekti Nuorten rikollisuuden ja jengiytymisen - projekti Kulttuurin kärkihanke	• Kohdattujen vanhempien määrä • Vanhemmilta saatu suullinen palaute

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Varmistetaan lapsille ja nuorille suunnatun ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön laadukkuus vahvistamalla lasten ja nuorten kanssa toimivien osaamista.	• Jaetaan ammattilaisille tietoa ehkäisevästä päihdetyöstä ja kunnan päihdetilanteesta. • Järjestetään kaikilla sektoreilla lasten ja nuorten kanssa työskentelevien mielen-terveys- ja päihdetyön osaamista vahvistavaa maksutonta koulutusta. • Kehitetään tietopohjaa ja osaamista nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. • Kehitetään toimintamalli, jo ka viedään nuoriso-palveluiden työntekijöille.	Selvästi JEESI-projekti Hyte-tiimi Yhteisöllisyyden kärkihanke Liikuntapalvelut	Ammattilaisilta kerätty suullinen ja kirjallinen palaute Osallistujamäärät Päihdetilannekysely

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Nuorisopalveluissa, liikuntapalveluissa sekä muissa lasten ja nuorten vapaa-ajan ympäristöissä tuetaan monipuolisesti nuorten mielen hyvinvointia ja päihteettömyyttä.	- Nuoria kohdataan heidän yksilölliset tarpeensa huomioiden. - Tarjotaan laillisuuskasvatusta, tietoa päihteiden käytöstä ja niiden haitoista sekä riskeistä. - Järjestetään erilaisia ehkäisevän päihdetyön tapahtumia nuorisotiloissa ja vapaa-ajan toiminnoissa. - Tarjotaan mielekkäitä vapaa-ajan ryhmätoimintoja kuten taide-, liikunta- ja musiikkitoimintaa.	Nuorisopalvelut Liikuntapalvelut Nuorisopalvelut Nuorisopalvelut Nuorisopalvelut Liikuntapalvelut	Sovari-vaikutusmittari etsivän nuorisotyön toiminnasta. Kerätty suullinen ja kirjallinen palaute Osallistujamäärät Päihdetilannekysely

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Nuorisopalveluissa, liikuntapalveluissa sekä muissa lasten ja nuorten vapaa-ajan ympäristöissä tuetaan monipuolisesti nuorten mielen hyvinvointia ja päihteettömyyttä.	• Työpajatoiminnassa toteutetaan yksilövalmennusta ja eläinavusteista toimintaa.	Nuorisopalvelut	Nuorilta kerätty palaute
	• Turun kaupungilta avustusta saavilta liikunta- ja urheilutoimintaa järjestäviltä tahoilta edellytetään tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisyä liikunta-toiminnassaan.	Liikuntapalvelut	Avustusta saaneiden seurojen ja yhdistysten määrä toimii liikunnan palvelukokonaisuuden tunnuslukuna.
	• Harrastuskortti-avustusmuoto otetaan käyttöön vuoden 2025 alusta. Tämä edesauttaa lasten ja nuorten osallistumista urheiluseurojen toimintaan.	Liikuntapalvelut	Osallistujamäärät Kerätty palaute toiminnasta

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Nuorisopalveluissa, liikunta- palveluissa sekä muissa lasten ja nuorten vapaa- ajan ympäristöissä tuetaan monipuolisesti nuorten mielen hyvinvointia ja päihitteettömyyttä.	- Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia vahvistetaan luomalla valmennus- ja ohjausosaamisen kehittämisen malli. - Alakouluikäisille järjestetään Kivaloma kulmilla -toimintaa lomakausina.	Liikuntapalvelut Nuorisopalvelut Kulttuuripalvelut Liikuntapalvelut	- Koulutettujen valmentajien/ ohjaajien määrä - Avustustoiminnan piirissä olevien seurojen ja yhdistysten valmentajilla ja ohjaajilla on vähintään minimitason koulutus - Lomatoiminnan kävijämäärät
Osallistetaan lapsia ja nuoria nuorisopalveluissa toteutettavan mielen hyvinvointia edistävän toiminnan ja ehkäisevän päihdetyön suunnitteluun.	- Nuoret mukaan toiminnan ideointiin, suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (mm.taidepajatoimintojen ja musiikkitapahtumien suunnittelu ja toteuttaminen). - Työntekijät seuraavat nuorisopalveluiden toiminnassa lasten ja nuorten esiin nostamia ilmiöitä. - Nuorten työpajalla ja etsivässä nuorisotyössä luodaan nuorelle yksilöllinen suunnitelma yhdessä hänen kanssaan.	Nuorisopalvelut	- Lapsilta ja nuorilta kerätty palaute - Työntekijöiden kirjaukset ja raportointi

ALATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	MITTARIT
Tuetaan lasten ja nuorten digihyvinvointia.	- Digihyvinvointia edistetään kouluissa osana päihdekasvatuskokonaisuuksia ja esim. vanhempainiltoja. - Teemaan liittyvät luennot ja koulutukset toisen asteen opiskelijoille.	Selvästi JEES!- projekti Yhteisöllisyyden kärkihanke Hyte-tiimi	Kouluterveyskysely Osallistujilta kerätty suullinen ja kirjallinen palaute
Hyödynnetään moniammatillista osaamista lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi.	Turkuun perustetaan poikkisektorillinen mielen hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, jossa edustettuina kunta, Varha ja kolmas sektori.	Hyte-tiimi Lasten ja nuorten muutoshanke	Terve Suomi- kysely Kouluterveyskysely PUHTI-raportti PYLL-raportti Muokattu Hyvän mielen kunta-tarkistuslista